

Dost hədiyyəsi şirin olar. Özü də Odlar Yurdu Azərbaycanımızın ən qədim və əbədi güşəsi olan, Şərqi Qapısı sayılan Naxçıvan ellərindən gələn hədiyyə. Bu hədiyyə bizə dağlar qoynunda yerləşən Şahbuz rayonundakı məşhur "Toğluqayanın Məmməd Araza məktubu"nu, şəhid anasını "Saxla qəlbini buz tək" təsəllisini, "Zamanıma, nakam dostlarıma və özümə elegiya"sını, şanlı ordumuza "Vur, əsgərim, haqq sənin, həqiqət də sənidir" çağırısını, "Bir kərə yüksələn bayraq bir daha enməz" inamı ilə söylənən "Bayrağını uca qaldır, ana vətən" södasını çatdırırdı.

Sən, ey bu Vətənin şəhid övladı!
Qanunla yoğrulub Vətən torpağı.
Ölümü öldürən ölməzliyinə
Nəğmələr oxuyur Vətən bayrağı.
...O Vətən uğrunda şəhid oldun ki,
Sənə can vermişdi doğma canından.
Sən, ey bu Vətənin şəhid övladı,
Qanın mayalanıb şəhid qanından.

("Şəhidlik nəğməsi")

Xanəli Kərimlinin yaradıcılığına və qələminə xas olan ikiliklər və dörtlüklər "Sən elə yaşa ki..." bəlməsində toplanmışdır. Az sözlə böyük fikirlər ifadə etmək və fikirlərin aforizmə çevrilməsi bütün qələm sahibinə nəsib

Xanəli Kərimlinin "tanrı müjdəsi"

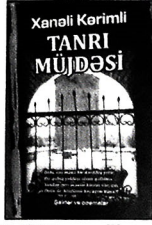
Qələm dostumuz, şair Xanəli Kərimlinin "Qanun" nəşriyyatında işıq üzü görən, anadan olunmasının 70 illik yubileyinə həsr olunmuş "Tanrı müjdəsi" şeirlər və poemalar kitabı bizlərdə bu rəngarəng fikirləri yaratdı. 70 illik yubileyini qeyd etdiyimiz, "Tanrı müjdəsi" ilə qəlbimizə sevinc gətirən Xanəli Kərimlini geniş oxucu kütləsinə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəylinin "Nuhçıxandan Naxçıvana" adlı kitabındakı "Xanəli Kərimli şeirinin imkanları" məqaləsindən gətirdiyimiz fikirlə təqdim edirik: "Azərbaycan ədəbiyyatının tanınmış nümayəndəsi Xanəli Kərimli çoxcəhətli yaradıcılıq fəaliyyətinə malikdir. O, ədəbiyyatşünaslıq işi ilə də, bədii yaradıcılıqla da məşğul olur. Bununla belə Xanəli Kərimli şeir yaradıcılığında həssaslıq və vətəndaşlıq mövqeyi ön sırada dayanır. Həyata insanlara həssas münasibətlər Xanəli Kərimlinin şeirlərinə dərin lirizm gətirir. Belə məqamlarda Xanəlinin şeirlərində təbiət dil açıb danışır, ürək nəğmə oxuyur. Xanəli Kərimli həssas, nəcib, ilvi duyğuları şeirin dili ilə həvaləndirməyi bacarır. Şeirlərindən baxanda şairin özü də mənəvi saflığı, halallığı, pak duyğuları ilə əsərlərində istifadə etdiyi həssas düşüncələrinin məcmusu vəhdəti kimi görünür. Bütün məqamlarda Xanəli Kərimlinin şeirləri ilə şəxsiyyəti, daha çox da zəngin mənəvi ailəni biri-birini tamamlayır".

1998-ci ildə "Ay işığında" adlı kitabını nəşr etdirən Xanəli Kərimli ötən illər ərzində oxucularına müxtəlif janrlarda onlarla kitab bəxş etmişdir. Hər kitabın da, öz ətri, öz nəfəsi, öz tərəvəti olmuşdur və bu kitablar, oxucular tərəfindən yüksək səviyyədə qarşılanmışdır. "Tanrı müjdəsi" şairin zərger deqikliyi ilə yazdığı, gözəl tərtibatçı kitablarından. Kitab "Taleyin öz yolu, öz ünvanı var" (Seçmə şeirlər), "Türkcə ağı demək olmaz" (Türkiyə eskizləri), "Sən elə yaşa ki..." (İkiliklər və dörtlüklər) və "Daha yollar bağlanmışdı, taleyimin qapısı tək" (Son illərin şeirləri) lirik poemalar bölmələrindən ibarətdir.

"Tanrı müjdəsi" kitabındakı ilk şeir "Toğluqayanın Məmməd Araza məktubu" adlanır. Xalq şairinin çox səmimi və kövrək təsir bağışlayan:

*Gecikmişən, Məmməd Araz,
Yağın dağlar küsüb məndən, -
şah misralarına cavab olaraq şairin doğulduğu Şahbuz rayonundakı məşhur Toğluqayanın dili ilə elin-obanın məhbətini təccüsum etdirir:
İndi mənim səbrim yaman daralıb.
Gözüm kökü həsrətindən saralıb.
Yollarımı boran alıb, qar alıb,
Qalmayıbdı nə şənliyim, nə nazım,
Gəl görüşək, mənim Məmməd Arazım.
İllər boyu yollarına baxmışam,
Xısın-xısın ürəyimi yaxmışam,
Gah da olub şimşək kimi çaxmışam,
Bundan belə nə düşüncüm, nə yazım...
Gəl görüşək, mənim Məmməd Arazım
Ömrünü saf və müqəddəs müəllimlik peşəsinə həsr edən, orta məktəb şagirdlərinə və ali təhsil müəssisələrinin tələbələrinə həyat dərəsi keçən, qəlbindən süzlülüb gələn hissələrini sözsə, şeirə çevirən, elinin-obasının müdrik adamı sayılan Xanəli Kərimlinin hər şeirində özünəməxsus mənalar var. Bu şeirlər oxucularının gözləri önündə canlı tablolarla dönür, onları düşündürür, düzlüyə, insanlığa hörmətə, el-obaya, ana torpağa məhəbbət hissələri aşılayır.*

*"Səadət hər kəsin öz əlindədir" -
Deyən qələmdaşım, bəlkə də, haqqdır.
Ancaq qismətində yoxsa səadət,
Dağa-daşa düşmək, vallah, nahaqqdır.
Cismani ömür şərefli və şərfətsiz olur,
ölüm də beləcə. Şəhidlik-taleyi az-az adama qıydığı dəyərli ölüm zirvəsində. Şəhid məzarları yurdun qeyrət rəmzi, xalqın baş ucalığıdır. Şair Xanəli Kərimli öz yaradıcılığında bu müdrik fikirləri əsas tutaraq Şəhidlik mövzusunda milli ordunun kapitanı şəhid Ceyhun Orucəliyevin əziz xatirəsinə həsr etdiyi "Şəhidlik nəğməsi", şəhid anasına yazdığı "Saxla qəlbini buz tək" şeirləri 20 Yanvar şəhidlərinə ünvanladığı "Ağrı" lirik poeması "Tanrı müjdəsi" kitabında yer alıbdr.*

olmur. Yaxşı haldır ki, şeirin bu formasından Xanəli Kərimli çox məhəratlə istifadə edir. Onun ikiliklərində hər ikilik özü ayrılıqda müstəqil bir şeir rolunu oynayır, konkret fikrin, mətləbin ifadəsinə xidmət edir. Haqlı olaraq, Xanəli Kərimli yaradıcılığında diqqət cəlb edən, onun yaradıcılığında yenilik kimi qiymətləndirilən "İkiliklər" bu gün oxucu rəğbətini qazanmışdır.

*Elmə yamaq olar nədən həmişə,
Çətinliyə düşcək düşər təşvişə.
Hər gecə özün çək öz hesabını,
Bir kimsə döyməsin səhər qapını.
Xoşbəxt o adamdır, ona vəhdətə
Qəbir qismət olur, həm də kafən də.
Haqqdan gələn söz mənəm,
Haqqı görə göz mənəm,
Nartək dənələnsəm də,
Haqq əylisə, dözmənəm.*

"Tanrı müjdəsi" kitabının "Daha yollar bağlanmışdı taleyinin qapısı tək" bölməsində şairin son illərində yazdığı şeirlər toplanmışdır. Bu şeirlər şairin etiraf etdiyi kimi:

*Quş öz balasını yemləyən kimi,
Mən də yemləyirəm şeirlərimi, -*

demesindən aydın olur ki, şair sözlərinə həmişə diqqət yetirir, təzələri çiçəklər kimi ötir saçmalarına çalır. Elə ona görə də son illərin şeirləri öz mövzu dairələri, axıcılıqları, poetik səslənmələri ilə diqqəti cəlb edirlər. "Əvvəl də sirdir, sonu da sirdir", "İşığa can atıb ürəyimin hər an", "Qoribə adamlar, qarib adamlar", "Bir də çətin gələ elə bu dünya", "Sən gözəl üz gördün, gözəl ürək yox" kimi şeirlərin adından da görüldüyü kimi çox poetik, düşündürücü və əsl poeziya nümunələridir. Bu şeirlərdə düzlük, təmizlik, üz gözəlliyi yox, ürək gözəlliyi, əxlaq mənliyi, saflıq oxucuya aşılanır:

*Duyar gözəlliyin gözəlliyini,
Könülü gözəlliyə dustaq olanlar.
Öpüb gözəlliyi qoyar göz üstə
Təmiz ürəklilər, təmiz qanlılar.
Üzü gözəllərdən uzaq ol, uzaq,
Qəlbə gözəllərin dur səcdəsinə.
Aldanma qəmzəli göz yaşlarına,
Vurul təmiz eşqim möcüzəsinə.*

Ruhuyla yaddaşlara köçən əvəzsiz ana, istedadlı və ləyaqətli alim Fərqanə xanım Kazımovanın əziz xatirəsinə "Təsəlli", qələmdaş dostu, şair Vaqif Məmmədovun ruhuna "Sən demə", yazıçı, filoloq alim Rafiq Babayev üçün "Ruhu şad olsun", milli ordunun kapitanı şəhid Ceyhun Orucəliyevə ithaf etdiyi "Hələ inanmırıqlar...", məslək dostu, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Sabir Başçıyev unudulmaz xatirəsinə "Dağ çayı", dünyasını vaxtsız dəyişmiş görkəmli dilçi, AMEA-nın müxbir üzvü Adil Bağrov haqqında "Əmanət" şeirləri oxucuda bir doğmalıq və bu doğmalıqdan doğan kövrəklik doğurur.

"Vur əsgərim, haqq sənin, həqiqət də sənidir" şeiri şanlı ordumuzun 28 illik əsarətə son qoymasını 44 gün ərzində düşməne sarsıdıcı zərbələr vurmağını, qələbə çalmasını tərənnüm edir:

*1. Otuz ildir millətin səbri belə sovrulur.
2. İndi zaman dəmidir, indi günəş doğulur
3. Vur, çatlasın, əsgərim, düşmənin qan yaddaşı!*

4. Ucalсын enməzliyə Vətənin məğrur başı!
"Tanrı müjdəsi" kitabında Xanəli Kərimlinin "Ağrı", "Bütövlük", "İnam", "Təbil", "Bayrağını uca qaldır, Ana Vətən" adlı lirik poemaları yer almışdır. Bu poemalarda "20 Yanvar" dərdi: Bakının Şəhidlər Xiyabanında bir məşəlin harayı, 28May - İstiqlal günü yurdumuzun toy-busət dəmi. Bir kərə yüksələn bayrağın bir daha enməzliyi şair qəlbə şair qələmiylə ilhamla tərənnüm olmuşdur.

Biz inanırıq ki, ömrünün müdriklikləşən 70-ci baharında "Tanrı müjdəsi" kitabı ilə oxucularının görüşünə gəlmiş qələm dostumuz Xanəli Kərimlinin bu nəğməli söz buketi də oxucular tərəfindən rəğbətə qarşılanacaqdır.

Akif İMANLI, filologiya elmlər doktoru,
professor, Naxçıvan MR-nin Əməkdar müəllimi
İbrahim YUSİFOĞLU,
Şair-publisist, Prezident mükafatçısı